

Debemos felicitarnos por la aparición de este trabajo dado que, hasta el momento, el tema de la fiscalidad municipal en la Baja Edad Media catalana se encontraba prácticamente sin estudiar. Sólo nos queda animar al autor para que siga en esta línea y arroje la luz necesaria sobre una temática que, como ya hemos dicho, no cuenta hasta el momento presente con los resultados científicos que fueran de desear.— Joan BANCHS DE NAYA

Ana SASTRE, *Tiempo de caminar*, Madrid, 1989, 701 pp.

El títol de l'obra *Tiempo de caminar* recull, en el seu contingut essencial, una semblança biogràfica de Monsenyor J. Escrivá de Balaguer, des de la seva naixença fins al seu òbit a Roma el 26 de juny de 1975. A més a més, el llibre ve proveït d'un apèndix, en forma d'Epíleg, dedicat a presentar les línies fonamentals de la Prelatura personal Opus Dei, que fou erigida per la Santa Seu el 28 de novembre de 1982 i la inauguració oficial de la qual s'esdevingué el 19 de març de 1983 a la Basílica de Sant Eugeni de Roma, arran del lliurament que Romolo Carboni féu a Alvaro del Portillo de la butlla *Ut sit* i del corresponent Decret d'acompliment d'aquesta, la qual signa el mateix R. Carboni, nunci apostòlic a Itàlia de Sa Santedat Joan Pau II.

De les biografies escrites fins ara sobre el fundador de l'Opus Dei, pot ser que aquesta sigui la més analítica. Sense complicacions excessives del llenguatge, rebutjant els tecnicismes i amb una abundor aclaparadora de noms propis, l'autora Ana Sastre, doctora en Medicina, que ha estat professora de les universitats de Navarra, Autònoma de Madrid i Alcalá de Henares, ha redactat un text àgil, descriptiu des de les primeres pedres al Somontano aragonès i passant per totes les diferents etapes, no solament del personatge que pretén —i de debò que ho ha assolit amb un reeiximent notable— de biografiar, sinó de la mateixa institució que va fundar i que ha constituït un dels capítols més importants de la Història de l'Església al llarg del segle XX.

És una biografia de descripció de l'esdevenir diari, carregada d'anècdotes, de detalls, d'aspectes d'allò més diversos sobre Barbastre, Logronyo, Saragossa, Madrid, Roma... com a punts importants de la vida de Monsenyor Escrivá de Balaguer. Al mateix temps analitza l'expansió de l'Obra per l'Estat espanyol,

per Roma i després per Milà i Palerm, per Portugal, per Anglaterra, per França i per Irlanda. No negligem en la seva detallada anàlisi la Dra. Sastre de donar-nos una visió, país a país, de tot el començament de la tasca i el seu desenvolupament a Estats Units, Canadà i Llatinoamèrica. Sabem que el 1969 naixerà la Universitat de Piura, un projecte durant força temps albergat a l'ànima i al cap de Monsenyor J. Escrivá de Balaguer, que constitueix un punt de trobada cultural, científic, humà i cristià de professionals i estudiants de diversos països de l'entorn dels Andes. La presència de membres de l'Opus Dei és efectiva a Kenya des de 1958; després vindran Nigèria i Costa d'Ivori, entre d'altres nacions on la Prelatura desenvolupa actualment la seva tasca. Per iniciativa del Bisbe d'Osaka, Monsenyor Taguchi, l'Opus Dei anirà al Japó, també el 1958, de la mà de l'enginyer espanyol José Luis Múzquiz de Miguel. Les primeres dones de l'Obra arribaran a Osaka el 15 de juliol de 1960.

A través d'aquestes pàgines, a més a més de descripcions belles d'històries personals d'amor i de lliurament a Déu, es va albirant en els seus perfils i en les seves estructures el que és la vocació a l'Opus Dei com a compromís, l'autonomia de què gaudeixen els seus membres en l'ordre temporal, la realitat d'una institució que només es proposa i vol servir l'Església com la mateixa Església vol ser servida. D'aquesta manera, sabem que els membres de l'Opus Dei són tant sacerdots com laics. Els primers no formen una secció o categoria a part respecte als segons, ni es pot parlar tocant al fet que hi hagi dues Obres, l'una secular i l'altra clerical. Entre els fins de la Prelatura es troba el de dur a terme una preparació escaient, tant d'homes com de dones, perquè accomplixin llur tasca apostòlica en els ambients en què es moguin i actuïn professionalment. A més a més, és precisament aquesta finalitat de promoció de la vida cristiana en el món un dels objectius primordials de la institució, bo i aconseguint la santificació dels membres de l'Obra d'acord amb els principis cristians i l'espiritualitat específica (amb les seves normes, els seus costums i els seus reglaments) de l'Opus Dei. La Prelatura no té seccions, però sí que hi ha una separació completa d'homes i dones pel que fa als seus organismes de govern, règim econòmic i apostolats específics. La unitat es produeix en i sota el règim del Prelat, i tal com és estipulat a l'article 125, paràgraf 2, dels Estatuts o *Codex Iuris Particularis Operis Dei*, la "potestas regiminis qua gaudet

Praelatus est plena in foro tum externo tum interno in sacerdotibus Praelaturae incardinatos; in laicos vero Praelaturae incorporatos haec potestas ea est tantum quae spectat finem peculiarem eiusdem Praelaturae". Però, és que a més a més "Prelati potestas, sive in clericos sive in laicos, ad normam iuris universalis et huius Codicis exercetur" (par. 3). Els seus membres són numeraris, agregats i supernumeraris, sense que hi hagi una diversitat de vocació entre els uns i els altres. Els cooperadors, no essent membres de la institució, vénen a constituir una associació pròpia i inseparable de l'Obra, els quals poden o no participar dels mitjans de formació de l'Opus Dei i col·laborar amb llur oració, amb llur treball professional o amb llurs ajuts econòmics, i tant poden ser catòlics com no catòlics, i a vegades també jueus o mahometans.

Així mateix la Dra. Sastre dedica força pàgines (pp. 282-300) a la fundació i el desenvolupament de la Societat Sacerdotal de la Santa Creu. Aquesta és una Associació constituïda per clergues numeraris i agregats incardinats a l'Opus Dei i per clergues o diaques incardinats en diòcesis diferents, els quals en aquest cas poden ser socis agregats o supernumeraris. Entre els fins d'aquests darrers es troben els principis generals que inspiren el funcionament de l'Opus Dei, però també han de procurar la formació científica de llurs col·legues sacerdots, promoure, entre la clerecia, la santificació de tot allò que comporta el ministeri sacerdotal, bo i vivint la naturalitat màxima entre els seus germans, l'obediència exquisida envers els seus bisbes ("nihil sine Episcopo agere", que diuen els Estatuts, art. 69, par. 1r), i propiciar, tot sospesant-ne l'oportunitat o no i els interessos de l'Ordinari corresponent de cada diòcesi, la vida en comú dels sacerdots diocesans com a estímul, suport i ajuda mútua.

Pel que fa al tema de la tan comentada intervenció de l'Opus Dei en afers polítics i econòmics, la Dra. Sastre deixa clar al llarg de la seva exposició que en la dimensió professional i quant a les idees econòmiques, polítiques, filosòfiques, teològiques, socials, esportives o artístiques, cada membre de l'Obra posseeix una llibertat completa per a elaborar els posicionaments tècnics i les exposicions pràctiques que materialitzin les seves idees, dins els límits de la moral i dels costums cristians, com qualsevol altre catòlic. Sobre aquest particular de la llibertat de les consciències i la inexistència de dogmes en matèries temporals, vegi's el que afirma la Dra. Sastre a les pp. 609-615, a l'apartat que ha titulat

amb l'expressiva fórmula de «la raça dels fills de Déu».

A casa nostra, aquesta biografia històrica té interès no solament per al coneixement de la tasca desenvolupada pels primers membres de l'Obra a Barcelona, com pot ser el cas de l'enginyer, banquer i professor universitari Rafael Termes i Carrero o el de l'ex-rector de Salamanca i catedràtic de Barcelona Alfons Balcells i Gorina, sinó perquè la ciutat comtal fou lloc d'acollida del Fundador de l'Obra en moments difícils com van ser els mesos d'octubre i novembre de 1937. Vegi's sobre aquest particular fins a on va arribar la persecució indiscriminada a Barcelona (una mica minorada a partir de maig de 1937), en el recent llibre d'Albert Balcells *Justícia i presons després de maig de 1937 a Catalunya (Intents regularitzadors del conseller Bosch Gimpera)*, Barcelona, Dalmau, 1989, on es recull una referència d'un discurs de Frederica Montseny, del 21 de juliol de 1937, en el qual, entre altres afers d'interès clerical, va assenyalar: «Un altre exemple: a Molins de Rei alguns militants de la CNT maten uns capellans que havien fugit de Montserrat; doncs a desenterrar-ne els cadàvers i, si es troben, a passejar-los pel poble» (p. 21, nota 24). Tocant a les morts i els assassinats de civils i clergat secular i regular, vegeu l'obra que pot considerar-se definitiva de Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroya, *La repressió a la rera-guarda de Catalunya (1936-1939)*, 2 vols., Barcelona, 1989-1990. El perill al qual Escrivá de Balaguer i els seus acompanyants a Barcelona estigueren exposats fou tant o més notable del que després sofriran en el seu pas a Andorra per entre llocs com Sanahuja, Peramola, Fenollet, i a través de rius i rierols, apartant-se sempre dels nuclis de població, fins a arribar a Sant Julià de Lòria (no *Sant Julià de Loira*; vegeu Sastre, p. 218). A partir de 1940 les incomprendions que patirà l'Obra a Catalunya seran d'una altra mena (vegi's el capítol "Amb el vent en contra", de la pàgina 261 a la 269, on no manca també un apunt sobre les contradiccions que així mateix es donaven a Madrid). Quant a Barcelona, tenen interès les pàgines 326, 327, 549 i 552, mentre que tocant a la resta de Catalunya cal llegir el que diu Ana Sastre a les pàgines 279, 280 i de la 549 a la 552.

Cal que ens felicitem per obres com aquesta de la professora Sastre que ens vénen a aclarir i perfilar la història d'una de les fundacions més fecundes i pròsperes de l'Església, la qual obra detalla no solament la vida de Josemaría Escrivá de Balaguer sinó

també de molts homes i dones (fins ara tan sols en coneixíem els noms d'unes quantes dotzenes; amb el llibre de la Dra. Sastre s'han fet públics els d'uns quants centenars de membres femenins de la institució) d'aquesta Obra de Déu que, sense ser missioners, treballen en terres de missió, que prediquen la crida universal a la santedat, que de cent ànimes els n'interessen cent i que, partint dels intel·lectuals, tracten de portar la llum i la doctrina de Crist a tothom. Ana Sastre ha fet un bon vestit, bo i fugint de vestimentes academicistes i de prosas barroques i pedants, amb senzillesa però amb profunditat (més d'un miler de referències bibliogràfiques, de testimoniatges inèdits i de recerques arxivístiques); ha escrit un llibre la lectura del qual permet de conèixer i aprendre, i el que és més important: progressar en la lluita ascètica i en la pràctica de les virtuts humanes, socials i cristianes.— Manuel J. PELÁEZ

Javier TUSELL y José CALVO GONZÁLEZ, *Giménez Fernández, precursor de la democracia española*, Mondadori & Diputación Provincial de Sevilla, Sevilla, 1990, 314 pp.

Es conocida la dedicación de José Calvo González, Profesor de Filosofía del Derecho, Moral y Política de la Universidad de Málaga (actualmente titular con firmes y fundadas expectativas de alcanzar en breve tiempo una cátedra universitaria ¡Qué bien se la merece!) al estudio de la figura de Don Manuel Giménez Fernández (1896-1968). A él dedicó su tesis de Licenciatura en Derecho, dirigida por el prof. José F. Lorca Navarrete (entonces profesor adjunto y hoy brillante Catedrático de Filosofía del Derecho, tras haber superado un auténtico calvario de recursos ante un atropello administrativo sin precedentes del que fue objeto, con el consiguiente "cambiazó *manu militari*" en el *Boletín Oficial del Estado*) y defendida en la Universidad de Sevilla. El 6 de noviembre de 1984, José Calvo defendía su tesis doctoral sobre Giménez Fernández en la Facultad de Derecho de Málaga, igualmente dirigida por el prof. Lorca Navarrete. Este trabajo era de una densidad fuera de lo común en las Facultades de Derecho, en la que no sería lo más destacado —aún siendo importantísimo— la aportación y substrato documental que allí reproduce Calvo González. La tesis no mereció el Premio Extraordinario de doctorado por razones que no son al caso, sobre las que ya se informó en